

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії та біоетики**

«Затверджую»

В.о. ректора ОНМедУ,

д. мед. н., професор

Р.С. Вастьянов

«7» вересня 2020 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ
(назва навчальної дисципліни)**

підготовки: **докторів філософії на III освітньо-науковому рівні**
(назва рівня вищої освіти)

галузь знань: **22 «Охорона здоров'я»**
(шифр та назва галузі знань)

спеціальності: **228 «Педіатрія»**
(код та найменування спеціальності)

Розробники: завідувач кафедри філософії та біоетики,
д. філос. наук, проф. Ханжи В. Б.

Одеса

2020

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Академічна доброчесність» складена на підставі освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з підготовки докторів філософії зі спеціальності 228 «Педіатрія» ОНМедУ, затвердженої Вченою Радою ОНМедУ від 04.06.2020 року (протокол № 4).

Програму обговорено на засіданні кафедри філософії та біоетики «27» серпня 2020 р. (прот. № 1).

Завідувач кафедри, д. філос. н. проф. Ханжи В. Б.

Програму ухвалено на засіданні предметної циклової методичної комісії з гуманітарних дисциплін «10» вересня 2020 р. (прот. № 1).

Голова предметної циклової методичної комісії з дисциплін, к. філол. н., доц. Єрьомкіна Г. Г.

Програму затверджено на засіданні Центральної координаційно-методичної Ради ОНМедУ від «06» вересня 2020 р. (прот. № 1).

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Академічна доброчесність є навчальною дисципліною, яка закладає здатність працювати автономно, з дотриманням принципів дослідницької етики, а також – здатність до спілкування і роботи у професійному середовищі та з представниками інших професій. Ця навчальна дисципліна:

- надає знання про сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватись учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та / або наукових (творчих) досягнень;

- формує глибокі знання і системне розуміння предметної області за напрямом та тематикою досліджень у майбутній професійній діяльності;

- формує здатність інтерпретувати можливості та обмеження дослідження, його роль у суспільстві;

- надає здатність використовувати результати наукових досліджень в медичній, зокрема педіатричній, практиці, освітньому процесі та суспільстві, а також інтерпретувати можливості та обмеження наукового дослідження, його роль в розвитку системи наукових знань і суспільства в цілому.

- формує здатність орієнтуватися в інформаційних процесах щодо предмету навчання на рівні пошуку, аналізу та опрацювання інформації, щодо умов і процедур забезпечення академічної доброчесності.

Програма навчальної дисципліни визначає передумови доступу до навчання, орієнтацію та основний фокус програми, обсяг, необхідний для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, перелік загальних та

спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, нормативний і варіативний зміст підготовки фахівця, сформульований у термінах результатів навчання, та вимоги до контролю якості вищої освіти.

На вивчення навчальної дисципліни «Академічна доброчесність» відводиться 30 годин (1 кредит ЄКТС): 15 аудиторних годин та 15 годин самостійної роботи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Академічна доброчесність» є епістемологічні та етико-правові принципи і правила, які мають фундувати діяльність учасників освітньої та наукової (творчої) видів діяльності задля забезпечення достовірності й справедливості цих процесів та їхніх результатів.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни «Академічна доброчесність» базується на попередніх (забезпечуючих) дисциплінах: «Філософія та методологія науково-медичного пізнання», «Професійна етика наукової діяльності в галузі охорони здоров'я», а також дисциплінах спеціальності. В той же час вивчення цієї дисципліни забезпечує підготовку аспірантів та здобувачів до оволодіння дисциплінами другого року навчання, зокрема курсом «Педагогіка вищої освіти».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Академічна доброчесність» є оволодіння сукупністю епістемологічних та етичних принципів, а також визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та / або наукових (творчих) досягнень.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Академічна доброчесність» є:

- визначення основних концепцій, принципів і правил академічної доброчесності;
- з'ясування національних та міжнародних нормативно-правових засад академічної доброчесності;
- розуміння епістемологічного та етико-правового аспектів академічної доброчесності;
- аналіз та інтерпретація ознак раціонального (зокрема наукового) знання й закономірностей розвитку науки;
- осмислення критеріїв науковості та принципів академічної доброчесності у науковій діяльності;
- формування здатності ідентифікувати порушень академічної доброчесності, запобігання академічному плагіату та іншим проявам неетичності в науковій діяльності;
- сприяння формуванню культури академічної доброчесності майбутнього науковця.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти).

Згідно з вимогами освітньо-наукових програм спеціальностей, дисципліна «Академічна доброчесність» забезпечує набуття аспірантами та здобувачами таких компетентностей:

- *Інтегральна:*

Здатність розв'язувати комплексні проблеми, проводити незалежне оригінальне наукове дослідження та здійснювати педагогічну, професійну, дослідницьку та інноваційну діяльність в галузі медицини, зокрема педіатрії.

- *Загальні (ЗК): ЗК 2, ЗК 3, ЗК 4, ЗК 6.*

ЗК 2. Здатність працювати автономно, з дотриманням дослідницької етики, академічної доброчесності та авторського права.

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Здатність до спілкування і роботи у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.

ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

- *Спеціальні (фахові, предметні, СК): СК 6, СК 7, СК 8, СК 9.*

СК 6. Здатність проводити коректний аналіз даних та узагальнення результатів наукового дослідження.

СК 7. Здатність інтерпретувати можливості та обмеження дослідження, його роль у суспільстві.

СК 8. Впровадження нових знань (наукових даних) в освітній процес та практику охорони здоров'я.

СК 9. Оприлюднення результатів наукових досліджень в усній і письмовій мові відповідно до національних та міжнародних стандартів.

Результати навчання (ПРН): *ПРН 3, ПРН 6, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 12, ПРН 17.*

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

ПРН 3. Інтерпретувати та аналізувати інформацію, коректно оцінювати нові й складні явища та проблеми з науковою точністю критично, самостійно і творчо.

ПРН 6. Самостійно і критично проводити аналіз і синтез наукових даних.

ПРН 10. Використовувати результати наукових досліджень в медичній практиці, освітньому процесі та суспільстві.

ПРН 11. Інтерпретувати можливості та обмеження наукового дослідження, його роль в розвитку системи наукових знань і суспільства в цілому

ПРН 12. Представляти результати наукових досліджень в усній і письмовій формах у науковому співтоваристві і суспільстві в цілому, відповідно до національних та міжнародних стандартів.

ПРН 17. Демонструвати академічну доброчесність та діяти відповідально щодо достовірності отриманих наукових результатів.

Результати навчання для дисципліни.

Аспірант (здобувач) має знати:

- принципи дослідницької етики;
- сутність розрізнення епістемологічного та етико-правового аспектів академічної доброчесності;
- ознаки раціонального (зокрема наукового) та критерії науковості знання; правові основи авторського права;
- правила цитування та посилання на використані джерела;
- форми, методи та засоби ідентифікації, пошуку та зберігання інформації;
- професійну лексику та термінологію відповідно до напрямку наукового дослідження;
- поняття новизни дослідження;
- можливості та обмеження використовуваних методів дослідження;
- технологію написання статей до національних та міжнародних наукових видань;
- стандарти оформлення наукових робіт.

Аспірант (здобувач) має вміти:

- використовувати інформаційні технології для визначення ознак плагиату;
- застосовувати сучасні інформаційні технології у науковій діяльності;
- працювати з пошуковими системами;
- отримувати і адекватно трактувати дані з іншомовних джерел і обговорювати наукові знання;
- організовувати та проводити науково-дослідну та навчальну діяльність;
- оцінювати теоретичну та практичну значущість дослідження;
- проводити дослідження відповідно до мети і завдань дослідження обраними методами;
- інтерпретувати результати дослідження;
- написати наукову статтю відповідно до вимог наукового видання.

2. Структура навчальної дисципліни «Академічна доброчесність» (для денної та заочної форми навчання)

Тема	Денна форма			Заочна форма		
	Лекції	Семін. зан.	СРС	Лекції	Семін. зан.	СРС
1. Поняття, загальні принципи та правила академічної доброчесності. Нормативно-правова база.		2	3		2	5

2. Епістемологічний та етико-правовий аспекти академічної доброчесності.		4	3		2	5
3. Знання та його сателіти. Ознаки раціонального знання. Проблема істинності знань.		2	3			5
4. Закономірності розвитку науки. Форми організації наукового знання. Критерії науковості та академічна доброчесність у науковій діяльності.		4	3			6
5. Порушення академічної доброчесності. Антиплагіатні заходи. Правила цитування та посилання.		3	3			5
	-	15	15	-	4	26
Разом		30			30	

3. Теми семінарських занять навчальної дисципліни «Академічна доброчесність»

№ з/п	ТЕМА	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Поняття, загальні принципи та правила академічної доброчесності. Нормативно-правова база.	2	2
2.	Епістемологічний та етико-правовий аспекти академічної доброчесності.	4	2
3.	Знання та його сателіти. Ознаки раціонального знання. Проблема істинності знань.	2	
4.	Закономірності розвитку науки. Форми організації наукового знання. Критерії науковості та академічна доброчесність у науковій діяльності.	4	
5.	Порушення академічної доброчесності. Антиплагіатні заходи. Правила цитування та посилання.	3	
	Разом	15	4

4. Теми самостійної роботи навчальної дисципліни «Академічна доброчесність»

№ з/п	ТЕМА	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Поняття, загальні принципи та правила академічної доброчесності. Нормативно-правова база.	3	5
2.	Епістемологічний та етико-правовий аспекти академічної доброчесності.	3	5
3.	Знання та його сателіти. Ознаки раціонального знання. Проблема істинності знань.	3	5
4.	Закономірності розвитку науки. Форми організації наукового знання. Критерії науковості та академічна	3	6

	добročесність у науковій діяльності.		
5.	Порушення академічної доброчесності. Антиплагіатні заходи. Правила цитування та посилання.	3	5
	Разом	15	26

5. Методи навчання

У процесі проведення семінарських занять передбачається застосування таких методів навчання:

- за домінуючими засобами навчання: вербальні, наочні;
- складання графічних схем;
- розв'язання творчих завдань;
- бліц-опитування;
- дискусії з проблемних ситуацій;
- реферативні виступи;
- виконання письмових завдань;
- індивідуально-контрольна співбесіда;
- тести контролю знань;
- ділові ігри;
- ситуаційні завдання;
- проблемний метод навчання, який націлений на формування у слухачів спроможності до діалогу та вміння відстоювати свою власну думку.

Результат самостійної позааудиторної роботи аспіранта або здобувача відтворюється у формі представлення *доповідей* або захисту *реферативних робіт* на одну з рекомендованих тем.

1. Нормативно-правова база академічної доброчесності.
2. Принципи верховенства права, законності, пріоритетності прав і свобод людини та громадянина як фундаментальні підстави академічної доброчесності.
3. Епістемологічний та етико-правовий аспекти академічної доброчесності.
4. Демаркація наукового та позанаукового знання.
5. Етичний та аксіологічний аспекти наукового пізнання.
6. Наука як технологія пізнання. Діяльнісний аспект наукового дослідження.
7. Неопозитивізм та постпозитивізм про нові орієнтири філософського знання. Принципи верифікації та фальсифікації висловів.
8. «Критичний раціоналізм» Р.Поппера. Поняття «парадигми» у вченні Т.Куна
9. Ознаки раціонального знання (обґрунтованість, експліцитність, референціальність, інтерсуб'єктивність, валентність, рефлексивність, системність).
10. Конвенціоналізм та попперівське тлумачення відносності істини.
11. Цінність істини в природничо-науковому та соціальному пізнанні. Плюралізм та істина.
12. Критерії науковості та академічна доброчесність у науковій діяльності.
13. Теоретизм і фактуалізм. Критика поняття факту як інваріанту.

14. Академічна доброчесність в аспектах професіоналізму та компетентності наукової діяльності.
15. Порушення академічної доброчесності: основні види.
16. Відповідальність за порушення академічної доброчесності.
17. Творча сутність наукової діяльності. Наукова новизна та інтелектуальна власність.
18. Авторське право та антиплагіатні заходи в науковому середовищі.

6. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється на семінарських заняттях відповідно до сформульованих завдань з кожної теми. При оцінюванні навчальної діяльності слухачів надається перевага стандартизованим *методам контролю*: усному опитуванню, структурованим письмовим роботам, дискусіям, ролевим іграм, доповідям.

Підсумковий контроль в даній дисципліні не передбачено. Вивчення навчальної дисципліни «Академічна доброчесність» завершується заліком, який виставляється на останньому семінарському занятті курсу за підсумками поточної діяльності.

7. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують аспіранти та здобувачі.

Поточний контроль. Оцінювання успішності вивчення тем дисципліни виконується за традиційною 4-х бальною шкалою. Наприкінці вивчення дисципліни поточна успішність розраховується як середній поточний бал, тобто середнє арифметичне всіх отриманих аспірантом або здобувачем оцінок за традиційною шкалою, округлене до двох знаків після коми.

Підсумковий контроль. Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком. Залік отримують аспіранти та здобувачі, які не мають пропусків лекцій і практичних занять або відпрацювали пропущені аудиторні заняття і мають середній бал не менше, ніж 3,00.

Надалі інформаційно-обчислювальним центром університету виконується конвертація традиційної оцінки з дисципліни в оцінку за 200-бальною шкалою, округлену до цілого числа.

8. Рекомендована література

Основна (базова):

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнародний фонд дослідження освітньої політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. — К. : Таксон, 2016. — 234 с.
2. Афанасьєва К. Явище академічного плагату: витоки та шляхи боротьби / К. Афанасьєва // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2012. — № 6. — С. 86-91.
3. Добронравова І. С. Філософія та методологія науки / І. С. Добронравова, Л. І. Сідоренко. — К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. — 223 с.
4. Запорожан В. М. Етюди про моральність. Нооетичний аспект / В. М. Запорожан. — Одеса : ОНМедУ, 2015. — 160 с.

5. Запорожан В. Н. Путь к ноэтике / В. Н. Запорожан. — Одесса : Одес. гос. мед. ун-т, 2008. — 284 с.
6. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах : методичні рекомендації / автори-укладачі : О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець ; редколегія : В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузева, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй ; Науковотехнічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ; Українська бібліотечна асоціація. — Київ : УБА, 2016. — Електрон. вид. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). — 117 с.
7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
8. Петрушенко В. Філософія і методологія науки – Навчальний посібник / В. Петрушенко ; вид. 2-ге, випр. і доп. — Львів: Новий Світ – 2000, 2021. — 200 с.
9. Програмне забезпечення для перевірки наукових текстів на плагіат : інформаційний огляд автори-укладачі : А. Р. Вергун, Л. В. Савенкова, С. О. Чуканова ; Українська бібліотечна асоціація. — Київ : УБА, 2016. — Електрон. вид. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). — 36 с.
10. Рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності. Підкомісія «Академічна доброчесність» Науково-методичної комісії з організаційно-методичного забезпечення вищої освіти. — К. : МОН України, 2016. — 24 с.
11. Троцька В. Запобігання та виявлення плагіату у вищій освіті (за матеріалами досліджень ЄС та України) / В. Троцька // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2016. — № 6. — С 29-38.
12. Цофнас А. Ю. Избранные статьи: метафизика и онтология, гносеология и методология, философская антропология и социальная онтология / Ред.-сост. Е. М. Иванова, Л. Л. Леоненко, Д. Н. Ляшенко / Отв. ред. А. П. Овчинникова. — Одесса : Издатель С. Л. Назарчук, 2020. — 308 с.
13. Цофнас А. Ю. Философия: гносеология и методология / А. Ю. Цофнас. — Одесса : Наука и Техника, 2013. — 152 с.
14. Løkse M. Strengthening teacher qualifications to prevent student plagiarism – presentation of an online course and discussion of a strategy / M.Løkse, M. Solberg // Plagiarism across Europe and Beyond—Conference Proceedings (June 10-12, 2015, Brno, Czech Republic). — p. 25-36.

Допоміжна:

1. Закон України «Про Освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII (Стаття 42 «Академічна доброчесність») [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? [Електронний ресурс] / В. Сацик. — Режим доступу : <https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chy-diyevyj-kontsept/>
3. Федоренко В. Шляхи і методи запобігання плагіату наукових творів та утвердження академічної доброчесності [Електронний ресурс] / В. Федоренко // Голос України. — 2016. — 20 вересня. — Режим доступу : <http://www.golos.com.ua/article/276302>
4. Шулікін Д. Доброчесність в освіті / Дмитро Шулікін // Освіта України. — 2017. — № 13. — С. 8-9.

9. Інформаційні ресурси

1. Національна наукова медична бібліотека України. <http://library.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Бібліотека Одеського національного медичного університету (друковані праці та електронний ресурс). <https://library.odmu.edu.ua/catalog/>
4. Бібліотека кафедри філософії та біоетики ОНМедУ. <https://info.odmu.edu.ua/chair/philosophy/file>